

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ АПВ

Лозенко Н.А., спеціаліст вищої категорії, викладач

*(Відокремлений структурний підрозділ «Старобільський фаховий коледж
Луганського національного аграрного університету»)*

Спостерігаючи за розвитком підприємництва в Україні як за самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється підприємцями – суб'єктами господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів виникає багато перешкод щодо одержання прибутку. Підприємництво виконує особливу функцію в економіці і народному господарстві, сутність якої зводиться до оновлення економічної системи, створення інноваційного середовища, що відкриває шлях до перетворень.

Інновація — це складова підприємництва, що завжди існує у ринковій економіці. Вона поєднує раціональне й ірраціональне, тому що, з одного боку, зміни повинні забезпечувати матеріальний або соціальний ефект, а з іншого — рушієм інновації є талант і неординарність мислення. Інноваційна діяльність має творчий характер, тому вона погано поєднується з жорсткою регламентацією робіт і централізацією ухвалення рішень, важко узгоджується з формалізованою організаційною структурою управління. З практичного погляду, інновація є зміною технології виробництва, безпосередньо впливає на ефективність чинників виробництва та спосіб їхнього поєднання.

Широкому розвитку підприємництва в аграрній сфері України заважають певні проблеми в сфері інвестиційно-інноваційної діяльності: зниженням активності, дефіцитом фінансових ресурсів, падінням платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію, що спричинено значними недоліками під час розроблення та виконання державних цільових програм.

В Україні основним проблемним питанням при здійсненні інноваційної діяльності й надалі залишається низький рівень інвестування в інноваційні проекти агропромислового виробництва. Цільове бюджетне фінансування інноваційних проектів державних програм залишається досить низьким і характеризується відсутністю єдиного механізму координації та контролю за цим процесом.

Використовувати кошти одночасно на створення нових наукоємних виробництв і на технічне переозброєння традиційних секторів економіки всередині України й надалі дуже проблематично. Фактична відсутність внутрішніх ресурсів капіталу, що направляється на створення і модернізацію виробництв, є стримуючим фактором інноваційного розвитку. Склад заходів державних та інших програм і терміни завершення їх виконання в цілому визначаються виділеним об'ємом фінансування.

Серед основних проблем, що стримують інноваційно-технологічну модернізацію в економіці України можна виділити ряд системних проблем:

- аналіз виконання державних програм інноваційного розвитку показує, що для фінансування реалізації інноваційних проектів в недостатній мірі

використовуються прямі іноземні інвестиції, кредити банків, а також власні кошти юридичних осіб.

- серед організацій реального сектора економіки країни мають місце низький попит на інноваційну продукцію, слабка сприйнятливність до нововведень, недостатня кооперація з розробниками інновацій. Низька інноваційна активність вітчизняних підприємств в значній мірі визначається сформованими системою управління бізнес-процесами та умовами фінансування впровадження інновацій.

- низька ефективність суб'єктів інноваційної інфраструктури в сфері комерціалізації результатів наукової та науково-технічної діяльності і, відповідно, відсутність сучасного ринку науково-технічної продукції. Діючі технопарки і центри трансферу технологій не забезпечують ефективної взаємодії науки з виробничим сектором.

Складність агропромислового виробництва і його специфіка визначають своєрідність підходів і методів управління інноваційною діяльністю, сполучення різних типів інновацій, посилення ролі держави в стимулюванні інновацій. Особливості сільськогосподарського виробництва характеризуються високим рівнем ризиків інноваційних процесів. Ризик фінансування науково-виробничих результатів, ризик часового розриву між витратами і результатами, невизначеність попиту на інноваційну продукцію не зацікавляють приватних інвесторів вкладати капітал у розвиток сільського господарства.

Розвиток аграрного виробництва може бути забезпечено за рахунок освоєння нових інноваційних технологій, технологічної модернізації та автоматизації аграрного виробництва, вдосконалення системи контролю безпеки сільськогосподарської продукції.

Інвестиційно-інноваційна політика повинна бути збалансованою та спрямованою на гармонійне доповнення внутрішніх інвестицій зовнішніми, де визначальним фактором будуть національні інтереси держави, її інноваційний розвиток. Додатковими заходами щодо залучення зовнішніх інвестицій, які будуть спрямовуватися в пріоритетні інноваційні проекти є :

- доповнення існуючої законодавчої бази і розроблення нової, що передбачатиме пільги для іноземних інвесторів, які мають намір вкладати кошти саме в розвиток наукомістких галузей;

- забезпечення високого рівня підготовки інвестиційних проектів інноваційного характеру відповідно до міжнародних стандартів;

- активне співробітництво з міжнародними інвестиційними та фінансовими структурами;

- ефективне інформаційне забезпечення потенційних іноземних інвесторів щодо можливостей реалізації інноваційних проектів в Україні.

В умовах інноваційного та економічного занепаду, в умовах провальної зовнішньоекономічної політики та повного зубожіння населення, економіка України відрізана від зовнішніх та внутрішніх фінансових ресурсів. За такої ситуації країні необхідні інституційні передумови, які законодавчо забезпечать найбільш сприятливі умови інноваційно-технологічної модернізації аграрного сектору України.

Основними складовими модернізації національного виробництва виступають сприятливий діловий клімат для підприємницької діяльності, висока продуктивність праці, активні інвестиції у розробку і впровадження техніко-технологічних новацій. Актуальною проблемою для України залишається техніко-технологічна модернізація її виробництва, оскільки переважна більшість галузей вітчизняної економіки має високий рівень зношеності основних виробничих фондів, випускає та експортує, в основному, сировинну продукцію третього і четвертого технологічних укладів. Ступінь зношеності основних фондів в країні, за офіційною статистикою, в середньому складає в сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві 36,7 %, в промисловості – 69,4 %, а у транспортній сфері і зв'язку доходить до 50,6 %. Велика енергоємність виробництва, моральне і фізичне старіння виробничого потенціалу призвели до низької конкурентоздатності національної продукції та звуження ринків збуту.

В Україні діють лише окремі елементи інноваційної інфраструктури, що перешкоджає створенню національної інноваційної системи України, яка б відповідала сучасним ринковим вимогам.

Не сприяє модернізації української економіки в інноваційному напрямку і інвестиційна політика держави. Так сталося, що на сьогоднішній день через затяжну економічну і політичну кризу, через тривале падіння національного виробництва, недостатню капіталізацію української банківської системи, різке зниження рівня доходів більшої частини населення обсягу внутрішніх фінансових ресурсів для ефективного розвитку України недостатньо і тому більш привабливими стають кошти іноземних інвесторів. Але, приток прямих іноземних інвестицій через несприятливий інвестиційний клімат (політичну нестабільність, військові дії на Сході України, бюрократизацію державного апарату, постійну і несистемну зміну законодавства, корупцію, високу інфляцію, великий податковий тиск на бізнес) за останні роки значно зменшився.

Перешкодою до формування моделі інноваційного розвитку є зниження обсягів держзамовлення і руйнування існуючих вертикально інтегрованих структур «ВНЗ, конструкторське бюро, виробництво, сервісне обслуговування, модернізація», які могли б сприяти створенню високотехнологічної унікальної продукції. Наслідком цього є зупинення виробничого процесу, що призводить до банкрутства підприємств, втрати кваліфікованих наукових та інженерних кадрів, рейдерського захоплення землі та нерухомості.

Головним завданням для України в цих умовах має стати програма глибокої модернізації вітчизняної економіки на інноваційній основі. До основних напрямків інноваційної політики належать: забезпечення правового регулювання інноваційного розвитку і захисту інтересів його учасників; здійснення прямої і непрямої підтримки створення і освоєння інновацій; визначення і реалізація пріоритетного розвитку; розвиток ефективних форм партнерства й кооперації, формування організаційно-економічних структур; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності для АПК; пріоритетний розвиток матеріально-технічної бази АПК; розвиток міжнародного співробітництва в галузі інновацій в сфері агропромислового виробництва.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України // офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Єрмейчук Р. А. Проблеми та пріоритети інноваційного розвитку у стратегії модернізації економіки України / Р. А. Єрмейчук // Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. – № 4 (53). – 2014. – С. 50–57.
3. Інформаційно-аналітичні матеріали Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dkni.gov.ua/2015-09-09-12-22-00/2015-09-09-12-25-43/235-2015-12-07-11-34-29> 5.
4. Кулініч О.І. Рудько О.І. Підприємництво/ Навчальний посібник, НМЦ – «Інтас», 2005. – С.3 – 15
5. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України // офіційний сайт: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/>
6. Продіус О. І. Сучасний стан іноземного інвестування в Україні: проблеми та напрями їх вирішення / О. І. Продіус, Т. З. Бостанжі, Д. А. Горбатова // Економічний простір. – № 86 – 2014. – С. 15–24.
7. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України: аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень; за ред. к. е. н., с. н. с., засл. економіста України Я. А. Жаліла. – К. : НІДС, 2012. – 41 с.
8. Череп О. Г. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні / О. Г. Череп, А. Полякова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – Харків, 2014. – Вип.№ 1 (14). – С. 84–89
9. Яковенко Р. В. Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Р. В. Яковенко, А. М. Чернега. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/72.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/72.pdf).